

Louis Vanvelthoven en Jean Paul Billiau

HIER BLIJF IK

Ode aan kunst en natuur
in Lommel

Lannoo

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Samenstelling en teksten

Louis Vanvelthoven en Jean Paul Billiau

Fotografie

- Monique Abrahams: back cover links, p. 22, 26, 85, 105, 120, 124, 130, 131, 140, 143, 144, 148, 155, 166, 167, 174 L, 175 L, 176, 180, 196, 199
- Archeologisch Museum Lommel: p. 11
- Manu Bloemen: p. 41
- Sus Bogaerts: back cover rechts onder, p. 8, 17, 102, 109, 156, 161
- Robert Boons: p. 12, 14, 21, 39, 40, 42, 59, 70, 72, 86, 91, 98, 113, 119, 125, 141, 152, 158, 159, 164, 169, 178 R, 179 L, 179 R, 182, 184, 194, 195
- Elise Eeraerts: p. 135
- Toon Grobet: p. 32, 34
- Marie-Françoise Plissart: back cover midden onder, p. 132, 137, 138
- SABAM Belgium 2020: cover; p. 36, 85, 99, 131
- Johan Ulenaers: back cover midden boven en rechts boven, p. 29, 36, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 56, 57, 58, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 76, 79, 80, 94, 95, 96, 97, 142, 170, 188-189
- Leon Van Ham: p. 18, 55, 75, 78, 81, 82, 99, 101, 107, 122, 126, 150, 171, 173
- Dominique Van Huffel: p. 178 L
- Karolien Van Nerum: p. 147 – 1/5/6
- Michel Wellens: p. 115

Vormgeving

Studio Lannoo

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact nemen met onze redactie: redactiekunst@lannoo.com.

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2020

D/2020/45/400 – NUR 640

ISBN: 9789401471312

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en de samenstellers.

We hebben ons uiterste best gedaan om alle copyrighthouders te traceren. Indien we daar toch niet helemaal in geslaagd zouden zijn, kunt u contact opnemen met onze uitgeverij.

Voorwoord

Met deze publicatie brengt de Private Stichting Charlotte J. van der Seijs in herinnering dat een Nederlandse dame Lommel, zijn stadsbestuur en zijn inwoners, de mooiste en meest gastvrije stad vond, waar ze de laatste jaren van haar leven wilde verblijven. Op 13 oktober 1999 vestigde zij zich in onze stad, na een tocht van Brasschaat tot Hamont-Achel. Door de oprichting van de Private Stichting gaf zij ons de opdracht en de financiële mogelijkheden om het kunst- en cultuurleven in de stad te bevorderen.

Dit boek maakt er geen aanspraak op een volledig overzicht te geven van alle kunstwerken en kunstvormen die in Lommel aanwezig zijn, want dat is een onmogelijke opdracht. Het stadsbestuur verzekert nu immers al bijna tweehonderd kunstwerken. Diezelfde overweging geldt ook voor de bijzonder mooie landschappen, die iedere wandelaar hier elke dag en in elk seizoen kan vinden.

Wij vragen dan ook begrip van en voor de kunstenaar van wie het werk geen plaats kreeg of van wie slechts een van de werken is vermeld, meestal omdat die kunstwerken niet op een voor het publiek toegankelijke plaats worden bewaard. Begrip ook voor de natuurvrienden, van wie wij het pleidooi voor een krachtig klimaatbeleid sterk ondersteunen. Hun dagelijkse inzet voor een duurzame planeet verdient een volgehouden waardering.

Louis Vanvelthoven
Voorzitter

Jean Paul Billiau
Financieel beheerder

An Geens
Secretaris

Philip Wiesman
Penningmeester

Gerda Kog
Lid

Anja Van Engeland
Lid

Inhoud

	Inleiding	9
HOOFDSTUK 1	Blij dat je er bent	13
HOOFDSTUK 2	Jij bloeit liever dan ooit voordien	23
HOOFDSTUK 3	Grote schoonheid in directe democratie	33
HOOFDSTUK 4	Een dialoog tussen Kerk en Kunst	53
HOOFDSTUK 5	Er is een boom geveld met lange groene lokken	83
HOOFDSTUK 6	Door het park gewandeld en blijven staan	93
HOOFDSTUK 7	Geef ons vleugels om te vliegen	103
HOOFDSTUK 8	Is er plaats voor iedereen in de wereld?	111
HOOFDSTUK 9	In het land van de stilte	121
HOOFDSTUK 10	Glas eer glas glas was	133
HOOFDSTUK 11	Wapengeweld, slagveld, dode held	149
HOOFDSTUK 12	Kunst kijken, een wereld zien	163
HOOFDSTUK 13	Niets is vreemder dan de mens	183
HOOFDSTUK 14	Wat met de aarde gebeurt, gebeurt met haar kinderen	191
HOOFDSTUK 15	Ik voel dat ik een ruimtevaarder ben	197
	Dankwoord	202
	Namenregister	204
	Bronnen & bibliografie	208

HOOFDSTUK 1

Blij dat je er bent

Dat blije gevoel als je vanuit de provincie Antwerpen Lommel binnenrijdt. Twee bruggen tillen je boven het landschap. De eerste overspant het Kanaal van Beverlo, gelegen tussen de Blauwe Kei en Leopoldsburg, de tweede brug voert je over het spoor, dat het industriegebied Maatheide met de IJzeren Rijn verbindt. Bij de wenkende windmolens vraag je je altijd af waarom er twee niet meewieken zoals de rest. En dan oprijzend uit de rotonde blinkt in het zonlicht de ‘L’ met haar sierlijke pijlpunten: *Lommel Leven Liefde!* Je komt weer thuis en je voelt dat het goed is. En wie vanuit Nederland de wijk Kolonie indraait, ziet in de berm de *Poort*, door de kunstenares *Heaven’s Gate* genoemd: geen afsluiting, geen hindernis, wel een gastvrij welkom... Die twee kunstwerken van Liliane Vertessen aan de grens met Antwerpen en Nederland hebben één boodschap: ‘Blij dat je er bent.’

Liliane Vertessen (°1952)

Deze uit Leopoldsburg afkomstige kunstenares stelde in 1975 tentoon in de Lommelse Nor, toen een tentoonstellingsruimte onder het huidige Raadhuis. Ze werd snel bekend, zowel nationaal als internationaal. Ze maakte carrière met erotisch geladen zelfportretten, multimediale installaties, kleurrijke neonlichten en imposante metalen sculpturen. In Lommel vind je twee van haar kunstwerken terug.

Het eerste kunstwerk, *Lommel Leven Liefde*, bestaat uit een grote, uit inox vervaardigde hoofdletter L en

is 10 meter hoog, 8 meter lang en 2,5 meter breed. De Vlaamse Bouwmeester zei hierover: ‘De kracht van het werk is de eenvoud van de beeldtaal.’ Het werd aan de stad geschonken door de Private Stichting Charlotte J. van der Seijs.

Het kunstwerk *Poort (Heaven’s Gate)* vind je op een invalsweg naar Lommel, op de grens met Nederland. Het werd ontworpen in het kader van het kunstproject *Lommel 1000* (1990). De Lommelse Ondernemersclub schonk dit werk aan de stad. Het kreeg in 2009 de functie van *Kolonie, poort van Lommel*.

Kolonie, poort van Lommel

De kolonie dankt haar ontstaan aan een overheidsinitiatief.

Na de aanleg van het kanaal Bocholt-Herentals (1843) en van de Grote Watering (1848) stichtte de Belgische regering, bij Koninklijk Besluit van 21 november 1849, de *colonie agricole*. Twintig boerderijen, een kerk en een school werden gebouwd als een agrarisch experiment op de Heuvelse Heide. De textielcrisis in Oost- en West-Vlaanderen (1840), de aardappelziekte en de mislukte roggeoogst (1845-1846) hadden de regering overtuigd om de getroffen boeren een kans te geven als ontginners van de heidegrond.

De vloeiveide-uitbating werd uiteindelijk een mislukking als landbouwexperiment. Vanaf de jaren 1855-1856 werden in de vloeiveiden al populieren aangeplant voor houtproductie. In 1928 werd de watering verkocht aan Union Allumettière. Vanaf dan sprak de bevolking over 'de stekskeswatering'.

In de volgende eeuwen werden de vloeiveiden een uitzonderlijk mooi natuurgebied. De Watering is 230 hectare groot en telt – naast insecten, amfibieën, vissen en zoogdieren – meer dan 117 vogelsoorten en een grote verscheidenheid aan planten en kruiden.

Welkom

Welkom

Ik roep je, voorbijganger, ik roep je:

de stralende horizon

ik strek mijn bloeiende grassen naar je uit,

ik wuif naar je met pluimen en blaadjes en rondzwierend stuifmeel.

Van jouw voeten naar mijn verte loopt een watertje,

helder en rimpelend

vertelt het je welke kant op,

waar je me kunt vinden.

Ik ben er altijd.

Ik ben overal waar het licht is

en als het donker is, heb ik mijn ogen dicht gedaan.

Maar je ziet me wel.

Ik omarm je.

Ik leg mijn ruimte om je heen als een mantel,

ik bescherm je tegen de angst.

Je bent niet alleen.

Je bent onderweg.

En de weg is altijd bij je.

Maria van Daalen

Bronnen

- Geerts, F., Indekeu, B., Knaepen, R., Loenders, S., Mennen, V., Vanden Boer, A. en Vanduffel, F. (1989). *Door het zand getekend*, v.z.w. Museum Kempenland
- Glaskunstcollectie Lommel
- Hamaekers, K. (september 2015). 'De restauratie van de muurschilderingen Sint-Pietersbandenkerk in Lommel'. In *Te Lomelle op die Campine*, Erfgoed vzw, Lommel, jaargang 41, nr. 3
- Harari, Y. (2011). *Homo Sapiens*, Thomas Rap
- Harari, Y. (2015). *Homo Deus*, Thomas Rap
- Harari, Y. (2018). *21 lessen voor de 21ste eeuw*, Thomas Rap
- Heijne, B. (2017). *Wereldverbeteraars*, Prometheus
- Huis van de Stad (2006), Lommel
- Indekeu, B. (Red.) (1993). *Vijf eeuwen bouwgeschiedenis van de Lommelse Sint-Pietersbandenkerk*, v.z.w. Museum Kempenland
- Lemaire, T. (2017). *Onder dieren*, Ambo Athos
- Leysen, V. en Indekeu B. (2001). *Van Teutendorp tot bruisende stad. Lommel in de voorbije twee eeuwen (1800-2000)*, v.z.w. Museum Kempenland
- Mennen, V. (1992). *Van Vriesput tot Klein Duitsland: acht eeuwen Lommelse plaatsnamen*, Lommel, v.z.w. Museum Kempenland
- Mertens, T. (2006). *Uit licht geboren. Gust Ladon (1863-1942). Hoogtepunt van neogotische glasschilderkunst*, v.z.w. Museum Kempenland
- Orlent, Mireille M.J. (september 2015). 'Een hemelse boodschap. Cultuurhistorische studie van de Sint-Pietersbandenkerk in Lommel'. In *Te Lomelle op die Campine*, Erfgoed vzw, Lommel, jaargang 41, nr. 3
- Terlouw, J. (2018). *Natuurlijk*, Boekenweek, De Kring
- Wauters, M. (2017). *Jos Damien (1879-1973): het vroege werk gekaderd. Een studie van het monumentale en decoratieve oeuvre van voor 1920*, masterproef, UGent

Bibliografie

- Huwelijksliefde – Kuan Tao-sheng (2008). *3000 jaar wereldpoëzie in 500 onsterfelijke gedichten*, Lannoo/Atlas
- Gedachtenis – Marc Naessens (1996). *Met twee messen*, Lannoo
- Verdriet – Gil vander Heyden (1989). *Taartjes van glas*, Houtekiet
- Rust in vrede, lief en zacht – Bart Peeters en Tom Vanstiphout
- Dus kom in opstand – Tsead Bruinja (2019). *Ik ga het donker maken in de bossen van*, Querido
- Dictatuur – Jan Terlouw (2018). *Gedichten gedachten*, De Kring
- De avondmis (II) – Aleidis Dierick (1991). *Veertien tinten blauw*, Lannoo
- Bestaat de hemel? – Jef Neve, *Mooiste Woorden Boek*, Radio 2 (2008) – Het Bronzen Huis
- De klokken – Georges Rodenbach
- Godsbegrip – Bertus Aafjes (1953). *De Karavaan*, Meulenhoff
- Spiritualia – Fernando Pessoa (1978). *Gedichten*, vertaling August Wilemsen, De Arbeiderspers
- Onder de appelboom – Rutger Kopland (1966). *Onder het vee*, Van Oorschot
- Daar staat in mijnen hof – Gwij Mandelinck (1983). *Van Lied en Steen*, Lannoo
- Aan een boom in het Vondelpark – Vasalis (1954). *Vergezichten en gezichten*, Van Oorschot
- De zoekende mens – Toon Tellegen (2002). *Alleen liefde*, Querido
- Vlinder – Philip Hoorne (2012). *Het Liegend Konijn. Jaargang 10*. Van Halewyck / Van Gennepe
- Open ogen – Remco Campert (2018). *Open ogen*, De Bezige Bij
- Zonder handen, zonder tanden – Tom Lanoye, Poëzieweek 2019
- Mening – Herman de Coninck (2014). *Gedichten*, De Arbeiderspers
- Glas – Marie-Cécile Moerdijk
- Leven met glas ertussen – Hans Wolters (2020). *Die goeie nieuwe tijd*
- Mein Bruder war ein Flieger (1937) – Bertolt Brecht. *Svendborger Gedichte*, Malik-Verlag
- Voor Anne F. – Theo Olthuis (1992). *Het geluid van de vrede*, Ploegsma
- Vijf manieren om een mens te doden – Herman de Coninck naar Edwin Brock (1969), *De lenige liefde*, De Arbeiderspers
- Zie je ik hou van je – Herman Gorter (1997). *Ik vind je zo lief en zo licht; Veertig liefdesgedichten*, Bakker
- Sonnet XIV – Hugo Claus (1986). *Sonnetten*, De Bezige Bij
- Vrouwen voor de vrede – Anton van Wilderode (1974). *Verzamelde gedichten*, Orion, Desclée De Brouwer
- Lied van de mens – Sophocles. *Antigone*
- Levenden – Maurits Mok (1990). *Het dierbaarst*, De Bezige Bij
- De eerste man op de maan – Cees Buddingh' (1971). *Gedichten 1938-1978*, De Bezige Bij
- Ruimtevaarder – Kommil Foo (2002). *Lof der waanzin*, LC Music